

GGİ – 2018: İLİN ƏSAS NƏTİCƏLƏRİ

2018-ci ildə Geofizika və Geologiya İdarəsində 70,4 milyon manatlıq iş həcmi yerinə yetirilmişdir ki, bu da ötən ilki iş həcmi ilə müqayisədə 13,4 mln manat çoxdur. Yerinə yetirilən iş həcminin 10,4 milyon manatı xarici şirkətlərin sifarişləri əsasında görülən işlərin payına düşür və bu, ötən illə müqayisədə 4,6 milyon artıqdır.

İl ərzində GGİ Azərbaycanın neftli-qazlı rayonlarında geniş şaxəli, müxtəlif xarakterli tədqiqatlar aparmış, maraqlı və dəyərli geoloji nəticələr əldə etmişdir. İdarənin strukturuna daxil olan qurumlar - “Kəşfiyyatgeofizika” İstehsalat Bölümü (KGİB), “Mədəngeofizika” İstehsalat Bölümü (MGİB) və Kompleks Mühəndisi-Axtarış İstehsalat Bölümü (KMA İB) öz iş həcmələrini həm yerli, həm də xarici şirkətlərin sifarişləri əsasında formalaşdırırlar.

2018-ci ildə “Azneft” İB-nin sifarişi ilə “Kəşfiyyatgeofizika” İB tərəfindən Bakı arxipelaqı NQR-in 8 Mart sahəsində 30 km² həcmində üçölçülü (3D) seysmik kəşfiyyat işləri yerinə yetirilmişdir. Həmin NQR-in Ələt-dəniz sahəsində 367 x.km həcmində ikiölçülü (2D) seysmik kəşfiyyat işləri aparılmışdır və eyni zamanda 2017-ci ildə Səngəçal-dəniz - Duvannı-dəniz - Xərə-Zirə sahəsində alınmış məlumatları Ələt-dəniz sahəsinə bağlamaq üçün əlavə profillər işlənmişdir. Muğan monoklinalı və Cəlilabad çökəkliyində regional profillər üzrə 2D-ÜDN, daha dərin qatları öyrənmək məqsədi ilə SDÜ, qravimaqnitometrik və kəsilişin üst hissəsinin öyrənilməsi məqsədilə sınaq dalğa üsulu ilə (KSZ-SDÜ) tədqiqatlar aparılmışdır və alınmış geofiziki məlumatlar emal olunmuşdur.

Yevlax-Ağcabədi çökəkliyində 2D seysmik və qravimaqnitometrik, Bakı arxipelaqı NQR-in Səngəçal-dəniz - Duvannı-dəniz - Xərə-Zirə sahəsində 2D seysmik kəşfiyyat işləri məlumatlarının interpretasiyası başa çatdırılmış, yekun hesabat hazırlanaraq Sifarişçiyə təhvil verilmişdir.

Bununla yanaşı, “BP” şirkətinin sifarişi əsasında Qobustan və Xəzəryanı-Quba ərazilərində 2D seysmik məlumatları emal və interpretasiya olunmuşdur.

SOCAR-ın göstərişi ilə Özbəkistan Respublikasının Fərqanə vadisində yerləşən Qaracida və Qumxana sahələrində işlənmiş 3D seysmik məlumatları interpretasiya olunmuşdur.

KGİB tərəfindən yerinə yetirilmiş tədqiqatlar əsasında alınmış əsas nəticələr aşağıda şərh olunur.

Yevlax-Ağcabədi çökəkliyində (YAÇ) regional profillər boyu ərazinin dərinlik geoloji quruluşu Yura çöküntülərinin səthinə qədər öyrənilmiş, iri tektonik elementlər olan YAÇ ilə Saatlı-Göyçay qalxımlar zonasının sərhədləri və onların əlaqələri dəqiqləşdirilmiş, müxtəlif yaşlı çöküntülərin qalınlıqlarının dəyişməsi izlənilmiş, Mezokaynozoy çöküntü kompleksinin geoloji inkişaf tarixi, paleocoğrafi şəraiti öyrənilmişdir. Profillər üzrə müşahidə olunan seysmik dalğa sahəsinin dinamik parametrlərinin təhlili əsasında 5 seysmostratiqrafik kompleks, onların daxilində isə 14 seysmofasial vahid ayrılmışdır. YAÇ Qafqaz geosinklinal sisteminin Alp inkişaf dövrünün (Yura-Oliqosen) böyük hissəsində uzunmüddətli və stabil enmə ilə xarakterizə olunması, onun yaranmasının Yuranın axırlarında başlaması və Oliqosen-Alt Pliosen dövründə artıq formalaşması müəyyənləşdirilmişdir. Regional profillər üzrə Buge anomaliyası müxtəlif dərinliklərə transformasiya olunaraq müvafiq əyriyə tərtib edilmiş və dinamik dərinlik kəsilişləri ilə müqayisəli təhlillər aparılmışdır.

Səngəçal-dəniz - Duvannı-dəniz - Xərə-Zirə sahəsində alınmış məlumatların geoloji dəyərləndirilməsi nəticəsində sahənin geoloji quruluşu dəqiqləşdirilmiş, seysmik və QGT məlumatlarının kompleks təhlili əsasında MQ-nin səthi, MQ-nin V, VII, VIII, QA, QaLD horizontları, Diatom çöküntülərinin səthi və Miosen çöküntülərinin aşağılarını əks etdirən seysmik horizontlar üzrə struktur xəritələr, ayrı-ayrı intervallar üzrə qalınlıq xəritələri və dinamik dərinlik kəsilişləri tərtib edilmişdir.

Qobustan və Xəzəryanı-Quba ərazilərində işlənmiş seysmik profillər təkrar emal olunmuş, Üst Triasin səthi, Mezozoyun daxili, Alt və Orta Yuranın səthi, Alt və Üst Təbaşirin səthi, Maykopun səthi, Pont çöküntülərinin və Məhsuldar qatın tavanını əks etdirən seysmik horizontlar quyu məlumatlarına stratiqrafik bağlanmış, korrelyasiya edilmiş, qırılmalar izlənilmiş, struktur xəritələr və ayrı-ayrı horizontlar arasında qalınlıqlar xəritəsi qurulmuşdur.

Ötən il İdarənin “Mədəngeofizika” İstehsalat bölümü “Azneft” İB-nin tabeliyindəki neft-qazçıxarma idarələri, Kompleks Qazma İşləri Tresti, eləcə də Respublikamızda fəaliyyət göstərən SOCAR AQŞ, “Gulf Drilling Supply FZE”, “AzGerNeft” MMC, “Shirvan OCL”, “Surakhani Oil OC”, “Balakhani OCL”, “Bahar Enerji OCL” və Qarasu ƏŞ

kimi şirkət və müəssisələrin sifarişləri əsasında Azərbaycanın quru və dəniz ərazilərində yeni qazılan və işlənməyə olan quyularda kompleks mədən-geofiziki tədqiqatlar, qazmaya geoloji-texnoloji nəzarət, eləcə də istismar quyularında perforasiya-atma və yataqların işlənməsinə geofiziki nəzarət işləri yerinə yetirilmişdir.

Günəşli, Neft Daşları, Bulla-dəniz, Qərbi Abşeron, Qaradağ, Qalmaz və Sədan sahələrində qazılan quyularda kompleks qaz karotajı və qazmaya geoloji-geokimyəvi-texnoloji nəzarət işləri aparılmışdır. Bu işlərdə diqqəti cəlb edən əsas amillərdən biri alınmış nəticələrin birbaşa *onlayn* sistemində GGİ-yə, SOCAR-ın baş ofisinə və sifarişçi təşkilatlara ötürülməsidir.

2018-ci ildə yataqların işlənməsinə geofiziki üsullarla nəzarət məqsədi ilə Günəşli, Neft Daşları, Darwin Küpəsi, Pirallahı, Bibiheybət, Buzovna-Maştağa, Palçıq Pilpilosu, Puta, Qum-dəniz, Sədan, Zağlı, Zağlı-Zeyvə, Atəşgah, Lökbatan, Binəqədi, Qərbi Abşeron, Abşeron Küpəsi, Qala, Kürovdağ, Bahar, Çilov-dəniz, Şimal Qırışığı sahələrində 83 quyuda İNNK (impuls-neytron-neytron karotaj) işləri aparılmışdır.

Bulla, Günəşli, Qaradağ, Qalmaz, Darwin Küpəsi, Pirallahı, Siyəzən və Neft Daşları sahələrində qazma vaxtı karotaj M/LWD işləri aparılmış və burada quyunun layihələndirilmiş horizonta çatdırılması üçün proqramlaşdırılmış əyilmə işləri tətbiq olunmuşdur.

2018-cı il ərzində quyularda açıq lülədə 7566 sifariş, kəmərlənmiş quyularda isə 2385 sifariş yerinə yetirilmişdir. Karotaj işləri üzrə yerinə yetirilmiş sifarişlərin ümumi sayı 8913 olmuşdur. Tədqiqat işləri əsasında 4354-ə qədər lay neft-qazlılıq baxımından dəyərləndirilmişdir. İl ərzində perforasiya işləri üzrə 689 quyuda 1038 sifariş uğurla yerinə yetirilmişdir. Yataqların işlənməsinə geofiziki üsullarla nəzarət məqsədi ilə 2018-ci ildə 318 quyuda 671 sifariş yerinə yetirilmişdir.

Ötən il İdarənin “Kompleks Mühəndisi-Axtarış” İstehsalat bölümü tərəfindən mühəndisi-geoloji və struktur-xəritəalma qazması, fasiləsiz seysmoakustik profilləmə (FSAP), batimetriya, sonar planalma, multibim, uzaqdan idarə olunan sualtı video çəkiliş (ROV), tematik işlər, topoqrafik işlər, naviqasiya təminatı və s. işlər aparılmışdır.

İşlər əsasən SOCAR-ın “Azneft” İB, “Neftqaztinkinti” trestləri və digər idarə və təşkilatlarla bağlanmış

müqavilələr əsasında yerinə yetirilmişdir.

Faktiki olaraq hesabat dövrü ərzində 1513 m mühəndisi-geoloji qazma, 60 m statik zondlama (CPT) işləri, 2464 m partlayış-atma qazması, 502 ədəd dənizdibi süxur nümunələrinin götürülməsi, 3553,4 km sonar planalması, 2921,9 km batimetriya, 1293,4 km FSAP, 965,1 km yüksək görüntülü (2D High Resolution) seysmik, 1581,4 km multibim çoxşüalı exolotla 3D planalma və 1 mövzu üzrə tədqiqatlar aparılmışdır.

Xəzər dənizi akvatoriyasındakı qazma işləri “Zöhrab Vəliyev” qazma gəmisi ilə, quru sahələrdə isə LBU-50, URB-2,5A, QBU-5 qazma qurğuları ilə yerinə yetirilmiş və FSAP, sonar planalma, batimetriya, çoxşüalı exolotla (3D multibim) tədqiqat, yüksək görüntülü (2D High Resolution) seysmik tədqiqat işləri “M.Süleymanov”, “Z.Vəliyev”, “Geofizik-1”, “Aura”, “Orion-20”, “Orion-17” gəmiləri vasitəsilə yerinə yetirilmişdir.

Mühəndisi-geoloji qazıma zamanı götürülmüş süxur və su nümunələri üzrə 2813 ədəd fiziki-mexaniki, petrofiziki, geokimyəvi, paleontoloji tədqiqatlar və 588 ədəd qaz-geokimyəvi tədqiqat işləri KMAİB-nin Mərkəzi mühəndisi-geoloji laboratoriyasında aparılmışdır (cəmi 3401 ədəd).

Bununla yanaşı, müxtəlif müəssisələrin sifarişləri ilə quyuların layihə vəziyyətindən naturaya, naturadan plana keçirilməsi, onların dəqiq yerlərinin təyini, naviqasiya təminatı işləri də uğurla yerinə yetirilmişdir.

Geoloji kəşfiyyat ekspedisiyası tərəfindən hesabat dövrü ərzində Xəzəryanı-Quba NQR-də aparılmış geoloji-geofiziki və qazma işlərinin təhlili və ümumiləşdirilməsi, Mz-Kz çöküntülərinin neft-qazlılıq perspektivliyinin qiymətləndirilməsi” mövzusu üzrə tədqiqat işləri aparılmışdır. Hesabat müdafiə olunaraq sifarişçi təşkilata təhvil verilmişdir.